

Nr 177.

Av herr **von Koch**, om anslag till en vårdanstalt å Salbohed för alkoholister.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 338 föreslås bl. a., att statens vårdanstalt för alkoholister, som f. n. är förlagd till Venngarn, skall tills vidare förflyttas till Salbohed, samt att i samband härmed en statens anstalt för minderåriga manliga förbrytare skall tills vidare förläggas till Venngarn.

Detta innebär, att den nuvarande statsanstalten för alkoholister, som rymmer 100 platser, som uppförts för ändamålet, är i alla avseenden fullt modern, står under ypperlig ledning och hittills lämnat mycket goda resultat, skall slopas och i dess ställe skapas en provisorisk anstalt, som rymmer allenast 35 platser, och med efter allt att döma betydligt mycket mindre förutsättningar att fylla sin uppgift än den hittillsvarande. Ehuru den nuvarande anstalten, som kostat i uppförande och inredning mer än 400,000 kronor, sålunda helt skulle undandragas alkoholistvården, anslår staten dock för den nya anstalten allenast ett belopp av 95,000 kronor, varav 20,000 kronor för ändringsarbeten m. m. och 75,000 kronor för inlösen av inventarier.

Det bör knappast förvåna, att detta förslag väckt stor förstämning bland dem, som hittills framgångsrikt arbetat för alkoholistvården. Såväl Venngarnsstyrelsen som socialstyrelsen har ock avstyrkt förslaget. Den allmänna uppfattningen i sakkunniga kretsar torde vara den, att om Kungl. Maj:ts förslag vinner bifall, kommer alkoholistvården att sänkas ned på ett lägre plan än det, där den f. n. befinner sig. Det kan nämligen ej nekas, att Venngarnsanstalten utgjort en mycket väsentlig faktor i en effektiv vård för alkoholisterna, och man har inga garantier för att de provisoriska anordningar som ifrågasättas å Salbohed, ens tillnärmelsevis skola kunna motsvara Venngarnsbehandlingen.

Det bör även erinras, att en god statsanstalt ansetts spela en så stor roll i alkoholistvården, att den år 1913 antagna lagen om behandling av alkoholister ej ansågs böra träda i kraft, förrän Vennngarnsanstalten blev färdig, vilket skedde tre år därefter eller år 1916. Under sådana förhållanden måste det förefalla ganska egendomligt, att samma anstalt några få år därefter tages i bruk för annat ändamål utan att någonting motsvarande finnes, varmed den förlust, som härigenom åsamkas alkoholistvården, kan ersättas.

Till förmån för Kungl. Maj:ts förslag talar det faktum, att alkoholistvården blivit betydligt mindre omfattande än som till en början beräknats, detta till följd av restriktionerna i avseende å rusdrycksförsäljning, samt att anstalten hittills blott varit till hälften belagd. Häremot må emellertid anföras den omständigheten, som särskilt socialstyrelsen framhåller, att kommunernas alkoholistvård av flera orsaker ännu är mycket outvecklad, och att man därför ingalunda kan ännu för de närmaste åren bedöma behovet av vårdplatser. Ovissheten om de nuvarande restriktionernas fortvaro borde också mana till försiktighet. Den erfarenhet jag lyckats förvärva i denna sak synes ange, att den nu pågående »avfolkningen» av alkoholistanstalterna icke helt beror av restriktionerna, utan får tillskrivas kommunalekonomiska skäl samt en ganska vidsträckt obekantskap med den nya lagen och dess möjligheter att lämna alkoholisterna vård. Kommer vidare den av riksdagen i år ifrågasatta utvidgningen av alkoholistlagen till stånd, d. v. s. att personer, som upprepade gånger dömts till ansvar för fylleri, kunna bli föremål för internering, — något som för visso är särdeles behövt — torde givetvis behovet av vårdplatser komma att i avsevärd grad ökas.

Till försvar för Kungl. Maj:ts förslag kan vidare anföras, att det nu blott är fråga om en *provisorisk* åtgärd och att, om behov föreligger, Vennngarnsanstalten ånyo skall kunna tagas i bruk för sitt ursprungliga ändamål. För min del hyser jag dock den övertygelsen, att om Vennngarn nu apteras till uppfostringsanstalt för ungdom, den kommer allt framgent att bibehållas som sådan, allrahelst som anstalten såväl som dess ledning onekligen äro mycket lämpade för detta arbete och dessutom ungdomsbrottsligheten är stadd i en mycket betänklilig tillväxt. Främjarna av en rationell alkoholistvård böra i varje fall icke låta invagga sig i förhoppningar om att det hela blott är ett kort provisorium.

Betraktas frågan sålunda uteslutande från alkoholistvårdens synpunkt, är det helt naturligt, att man föranledes yrka avslag på Kungl. Maj:ts förslag. Emellertid bör man givetvis taga hänsyn även till det

intresse, som skall främjas genom den föreliggande propositionen, nämligen omhändertagandet av den brottsliga ungdomen. För min del har jag efter studium av förslagets motivering kommit till den uppfattningen, att den *snabbaste* lösning av anstaltsvården för de minderåriga förbrytarna skulle vinnas, om Vennngarnsanstalten finge tagas i anspråk för ändamålet. Detta innebär dock ej, att det är den enda riktiga lösningen; och hade *i tid* åtgärder vidtagits för att bereda de ungdomsbrottsliga lämplig anstaltsvård hade det förevarande förslaget om alkoholistanstaltens förflyttning, som även i propositionen anges som »föga tilltalande», ej behövt ifrågakomma.

Men om jag medger, att intresset för ungdomen så som saken nu står bör vara avgörande vid denna frågas lösning, är dock därmed ingalunda klart, att alkoholistvårdens intressen skola så tillbakasättas som enligt min tanke skett i det kungl. förslaget. Även vården av alkoholister är ett samhällsintresse, som måste tillgodoses. Detta bör ske på så sätt, att *samtidigt med avträddandet av Vennngarn beslut fattas att skapa en tillfredsställande vårdanstalt vid Salbohed.*

Uppfattningen om lämpligheten av att förlägga en statens alkoholistanstalt till Salbohed är visserligen något växlande. Dock synes platsen vara i stort sett antaglig. Åtskilliga förutsättningar givas att här skapa en ganska tillfredsställande anstalt. Men däremot torde man kunna vara tämligen överens därom, att den av Kungl. Maj:t föreslagna provisoriska anstalten om 35 personer endast kan under en mycket kort övergångstid vara försvarlig. Den nuvarande Salbohedsanstaltens föreståndare, som bäst torde känna de lokala förhållandena, yttrar också (sid. 80 i propositionen) att »de föreslagna provisoriska anordningarna kunna ej bliva annat än en tillfällig räddning ur ett trångmål. För att en anstalt å Salbohed skall bliva fullt lämplig, bör en centralisering av till anstalten hörande bostads-, verkstads- och ekonomibyggnader äga rum». Vennngarnsstyrelsen är också av den meningen (sid. 76), att den provisoriska anordningen i kolonibyggnader för 35 personer bör tagas i anspråk endast för den tid, som åtgår för genomförandet av den större utvidgningen.

Ett förslag att på ett tillfredsställande sätt ordna alkoholistvården å Salbohed har ock framlagts av ovanstående person, som ju ock är påtänkt till den nya anstaltens föreståndare. I detta förslag, som refereras i propositionen sid. 80—81, förordas, att den s. k. baracken flyttas och ombygges i lämpligare proportioner samt förlägges i centrum av parken å gamla officerspaviljongens tomt. Den skulle på så sätt kunna rymma 36 personer förutom arbets- och matsalar, bostäder för

personal m. m. Den för första provisoriet avsedda kolonibyggnaden skulle sedermera tagas i anspråk för gifta vårdare, varjämte 24 personer där skulle inlogeras. Det sammanlagda platsantalet i den färdiga anstalten skulle sålunda bli 60. Kostnaderna för anstaltens utökande till ett platsutrymme för 60 personer skulle enligt detta förslag belöpa sig till 97,000 kronor.

Att döma av tillgängliga handlingar synes detta förslag — om vilket Venngarnsstyrelsen ej ägt kännedom, när den avgav sitt yttrande i frågan — vara särdeles väl genomtänkt. Den s. k. baracken innehåller synnerligen värdefullt timmer och med detta kan uppföras en för ändamålet lämplig anstalt på plats som förefaller tillfredsställande. Att de internerade enligt detta förslag fördelas å två byggnader torde medföra vissa fördelar, särskilt med hänsyn till att uppdelning av de intagna kan ske med i viss mån olika behandling och bevakning för vardera avdelning. Planen för genomförande av utvidgningen synes också praktisk. Enligt vad jag inhämtat, gillar arkitekten Lundegård, som enligt propositionen ägnat byggnadsfrågan särskild uppmärksamhet, Salbohedsföreståndarens förslag. Att samma sakkunniga person anser att förslaget kan genomföras till det beräknade beloppet, framgår av propositionen (sid. 79).

Under sådana förhållanden synes det mig tämligen klart, att, om Kungl. Maj:ts förslag att använda Venngarn för vård av ungdomsbrottslingar skall kunna accepteras, samtidigt beslut måste fattas att sådana anordningar träffas vid Salbohed, att en tillfredsställande alkoholistvård där kan åstadkommas redan inom den allra närmaste tiden.

På grund av vad sålunda anförts, får jag hemställa,

att, för den händelse statens alkoholistanstalt förflyttas till Salbohed, riksdagen måtte bevilja — förutom de i propositionen nr 338 föreslagna medel för Salbohedsanstalten — ett ytterligare belopp av 97,000 kronor till utvidgning av nämnda anstalt att omfatta 60 platser i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag som omförmäles i nämnda proposition sid. 80—81.

Stockholm den 4 maj 1918.

G. H. von Koch.